

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Ismoilov Ubaydulla Mamat o'g'li

SUYIRLITEPA YODGORLIGIDA OLIB BORILGAN ARXEOLOGIK TADQIQOTLAR

VA TOPILGAN AYRIM TANGALAR TAHLILI 11-19

Saidboboyeva Gulzora Nematjonovna

O'ZBEKISTON ELEKTR ENERGETIKA SANOATI RIVOJIDA D.P.ROZITNING O'RNI 20-24

Umarov Sardor Yakubovich

XX ASRNING OXIRI-XXI ASR BOSHIDA GERMANIYA DAVLAT MOLIYASI VA

BIRLASHTIRISHNING MOLIYAVIY OQIBATLARI..... 25-31

Eshonkulov Shaxzod Eshkuvatovich

AHOLINING LOKAL-ETNOGRAFIK GURUHLARI VA ULAR BILAN BOG'LIQ

TOPONIMLAR 32-37

Olimov Nodirbek Anvarjon o'g'li

QO'QON XONLIGI ETNIK HOLATIGA OID MA'LUMOTLAR

(“TARIXI SHOHRUXIY” ASARI MISOLIDA) 38-41

Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Daminova Mashhuraxon

DAVRIY MATBUOT VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O'RNI..... 42-45

Ahmedov Bahodir Ismailovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ICHKI ISHLAR VAZIRLIGI AKADEMIYASINING

TARIXIY BOSQICHLARI 46-55

Ravshanov Mahmud

ALISHER NAVOIYNING ASARLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN

FOYDALANISH MAHORAT: YECHIMLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUV MASALALARI..... 56-59

Asadova Ra'no Baymanovna

O'ZBEKISTON VA HINDISTON O'RTASIDAGI ILM-FAN HAMKORLIGI TARIXI

VA ZAMONAVIY BOSQICHLARI 60-64

Qurbonova Marg'uba

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TIL SIYOSATI EVOLYUTSIYASI

VA MILLIY IDENTITETNI SHAKLLANTIRISH JARAYONLARI

(1991–2025 YILLAR TAHLILI) 65-68

Kamolova Habiba Muhammadiyevna

SOBIQ SOVET HOKIMIYATI YILLARIDA SHAHRISABZ IQTISODIY

INFRATUZILMASIDAGI ZIDDIYATLI O'ZGARISHLAR 69-74

Ergashev Umar Kuzyevich

XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHLARIDA BUXORO AMIRLIGI G'UZOR BEKLIGI AHOLISI

TARIXI (HARDURI ETNOGRAFIK GURUHI MISOLIDA) 75-79

Ergashev Akhror

THE FACTORS THAT HAVE LED TO INTERNAL CRISES IN PAKISTAN,

AND THE SUBSEQUENT STRENGTHENING OF THE MILITARY'S ROLE

IN THE COUNTRY'S POLITICAL LIFE 80-88

<i>Qurbonov Abbos Shonazarovich</i> SUN'YI INTELLEKT YORDAMIDA ARXIV HUJJATLARINI TAHLIL QILISH: YANGI TARIXIY YONDASHUVLAR	89-93
<i>Esanova Nilufar</i> CHET EL INVESTITSİYALARINING O'ZBEKISTON SANOAT SIYOSATIDAGI O'RNI: XALQARO HAMKORLIK TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)	94-97
<i>Askarxodjayev Yaminxon Muxammedovich</i> "MAORIF VA O'QUTG'UCHI" JURNALI "MEHNAT MAKTABI NIMA DEMAK?" MAQOLASIDA O'ZBEKISTON SSRDA AMALIY TA'LIM G'OYASINING DASTLABKI NAZARIY ASOSLARI (1925-YIL, 1-SONI MISOLIDA)	98-105
<i>Ismatova Zulfizar</i> O'ZBEK MILLIY KIIYIMLARINING TAVSIFI VA TASNIFI	106-114
<i>Abdualimova Durdona Shavkat qizi</i> G'AZNAVIYLAR QUDRATINING YEMIRILISH NUQTASI.....	115-125
<i>Xadjamuratova Matlyuba Xoshimovna</i> YOSHLARNI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH – TADQIQOTLARNING MUHIM YO'NALISHI	126-129
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA O'ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI	130-134
08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI	
<i>Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna</i> O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA GEOLOGIYA VA YENGIL SANOAT TARMOQLARI O'RTASIDAGI INTEGRATSIYANING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	135-142
<i>Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li</i> MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SANOAT TARKIBIY O'ZGARISHLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	143-151
<i>Sharipova Gulchehra Farhod qizi</i> IMPROVING THE PRACTICAL MECHANISM OF EDUCATION QUALITY MANAGEMENT BASED ON FOREIGN EXPERIENCE: IN THE CASE OF JAPAN	152-157
<i>Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li</i> MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA MAHALLIY BOSHQARUV TIZIMLARIDA SUN'IY INTELLEKT QO'LLASH TAJRIBASI: O'ZBEKISTON UCHUN XULOSALAR	158-162
<i>Sharopov Nurmuhammad Bobirovich</i> DAVLAT SIYOSATI VA YASHIL IQTISODIYOT: SUBSIDIYALAR, SOLIQ VA RAG'BATLAR	163-166
<i>Ibragimov Nodir Nusriddinovich</i> AGRAR SEKTORNI INNOVATSION RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA EKONOMETRIK PROGNOZLASH USHLARINING TAKOMILLASHTIRILGAN YONDASHUVLARI	167-174

<i>Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich</i> CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRISH HAJMINI OSHIRISHDA BOZOR MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	175-179
--	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Raupova Ra'no Sohibovna</i> GLOBALASHUV VA AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA IBN SINO MEROSIDAN FOYDALANISH.....	180-184
<i>Mamayusupov Umidjon Kurbanovich</i> JAMIYATNI BOSHQARISHDA ILMIY BASHORATNING METODOLOGIK VA PROGNOSTIK VAZIFALARI	185-189
<i>Ergashev Ozodbek Shavkatovich</i> YANGI DAVR G'ARB FALSAFASIDA INSON MUAMMOSI	190-194
<i>Alimova Shaxnoza Xamidovna</i> NOGIRONLIGI BO'LGAN YOSHLARNING JAMIYAT HAYOTIDAGI TO'LAQONLI ISHTIROKI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	195-205
<i>Tolipov Baxtiyor</i> YOSHLAR IQTISODIY FAOLLIGINING TARIXIY GENEZISI VA RIVOJLANISH OMILLARI	206-211
<i>Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich</i> AXBOROT TIZIMLARI, MAHSULOTLARI VA XIZMATLARIDAN AXBOROT BIZNESI MUHITINI YARATISH ASOSLARI.....	212-218
<i>Abdullayeva Ziyoda Nabiyevna</i> RAQAMLI JAMIYATDA AXLOQIY ISHONCHNI AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMI	219-225
<i>Yekubova Mavluda Iskandarovna</i> RAQAMLASHGAN JAMIYATDA KOMMUNIKATIV REALLIK VA KOMMUNIKATIV RATSIONALLIK	226-232
<i>Madraximov Atabek Abduraximovich</i> EKOLOGIK TARBIYA HAMDA BILIM – EKOLOGIK MADANIYAT POYDEVORI	233-238
<i>Рахматов Нуриддин Негкадамович</i> МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ КАЧЕСТВ В ТВОРЧЕСТВЕ ХУСЕЙНА ВОИЗА КАШИФИ	239-243
<i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i> YOSHLAR ORASIDA GIYOHVAND MODDALAR VA SPIRTLILIKLARGA QIZIQISHNING IJTIMOYIY SABAB VA OQIBATLARI	244-247
<i>Xudoykulov Azamat Beshumovich, Saidov Shomahmud Azamat o'g'li</i> INSON FALSAFASI	248-252
<i>Baratova Madina Xasanovna</i> KAMBAG'AL OILA FARZANDLARINING IJTIMOYIY FAOLLIGINI TA'MINLASH: INDIVIDUAL VA IJTIMOYIY OMILLAR	253-259
<i>Ismoilov Maxamadixon Isroilovich</i> IQTISODIY ADOLAT VA FAROVONLIK FALSAFASI: ETIK TAMOIYILLAR VA IJTIMOYIY NOMUTANOSIBLIKLAR TAHLILI	260-269
<i>Obidov Asliddin Shavkatovich</i> COSMIC UNITY AND MORAL CONSCIOUSNESS: REINTERPRETING FARGHANI'S COSMOLOGY THROUGH CHITTICK'S LENS	270-274

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Kaniyazova Jupargul Orinbayevna</i> THE RETROSPECTIVE PLOT IN THE SHORT NOVELS OF CH. AITMATOV	275-280
<i>Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна</i> СПОСОБЫ ВЫРАЖЕНИЯ СРАВНЕНИЯ НА ЛЕКСИЧЕСКОМ, СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНОМ И МОРФОЛОГИЧЕСКОМ УРОВНЯХ (НА МАТЕРИАЛЕ РАССКАЗОВ А. И. КУПРИНА)	281-285
<i>Sanaqulova Fayoza</i> REKLAMA MATNLARIDA METAFORA TURLARI VA YONDOSH HODISALAR	286-289
<i>Ruzibayeva Aziza Kahramanovna</i> THE THEME OF EXILE AND ALIENATION IN BYRON'S POETRY	290-293
<i>Norqobilova Nigora Uralovna</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI OLQISH VA QARG'ISH SO'ZLARING LINGVOMADANIY SHARTLANISHI	294-298
<i>Ahmedova Fayyoza Rashidovna</i> O'ZBEKISTONDA ICHKI TURIZM RIVOJLANISHINING INFRATUZILMAVIY, RAQAMLI VA SOTSIOMADANIY DRAYVERLARI	299-306
<i>Elmuratova Zamira Khodjamuratovna</i> SOME PECULARITIES OF ENGLISH, KARAKALPAK AND TURKMEN PROVERBS ABOUT LABOR	307-310

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Sultanova Sabohat Alisherovna</i> FURTHER DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE FOR ASSESSMENT OF REGULATORY IMPACT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN AS AN ELEMENT OF "SMART REGULATION"	311-317
<i>Qushboqov Shohrux Xasan o'g'li</i> JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARINING TURLARI VA ULARNING FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI BORASIDA AYRIM MULOHAZALAR	318-328
<i>Egamberdiyev Vohidjon Otabekovich</i> JAZONI IJRO ETISH MUASSASALARIDAN OZOD ETILGAN SHAXSLARNI IJTIMOY REABILITATSIYA QILISH VA MOSLASHTIRISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH	329-339
<i>Xushvaqtov O'tkir Temirovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILADIGAN JINOYATLAR PROFILAKTIKASI BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIK NORMALARI TAHLILI	340-346
<i>Leonid Khvan Borisovich, Zilola Gulimova</i> THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC ADMINISTRATION	347-353
<i>Normatova Shirin Abdalnabiyevna</i> XOTIN-QIZLARGA NISBATAN ZO'RAVONLIKKA QARSHI KURASH BO'YICHA MILLIY QONUNCHILIKDAGI BO'SHLIQLAR TAHLILI	354-362

<i>Каюмова Асая Султномуродовна</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ РЕФОРМЫ В УЗБЕКИСТАНЕ: ПРАКТИЧЕСКИЕ РЕЗУЛЬТАТЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	363-368
<i>Abdullayeva Sabohat Asatullo qizi</i> KRIPTOAKTIVLARGA OID JINOYATLAR VA XALQARO HUQUQIY TARTIBGA SOLISH ...	369-377
<i>Imomniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> VIRTUAL MULKNING HUQUQIY REJIMI: SUI GENERIS YONDASHUV	378-392
<i>Amonov Zavqiddin</i> ISLOM HUQUQIDA MULKIY HUQUQLAR PARADIGMASI	393-400
<i>Saidmuradov Najmiddin Nabijonovich</i> YUQORI INSTANSIYA SUDLARIDA PROKUROR ISHTIROKINING JINOYAT-PROTSESSUAL JIHATLARI	401-405
<i>Makhmudjanova Mokhirakhon</i> ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN ENSURING GENDER EQUALITY	406-411
<i>Нормуродова Азиза Азимжон кизи</i> СЕКСУАЛЬНОЕ НАСИЛИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИЗОБРАЖЕНИЙ: ПОНЯТИЕ, ФОРМЫ И ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ	412-418

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

<i>Utkirov Nusrat</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA HARAKAT SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA MUAMMOLI- MODULLI YONDASHUVLAR	419-424
<i>Jamolova Shahlo Qobilovna</i> BO'LAJAK FIZIKA FANI O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI DASTURIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANIB RIVOJLANTIRISH METODIKASI ("REAL GAZLAR. MOLEKULALARARO O'ZARO TA'SIR. REAL GAZLAR. VAN-DER-VAALS TENGLAMASI" MAVZU MISOLIDA)	425-428
<i>Rasulova Moxidil</i> TIBBIYOT TA'LIMI TIZIMIDA FUNDAMENTAL FANLARNI O'ZLASHTIRISHDA TALABALAR BILIMINI BAHOLASHNING ASOSIY SABABLARI VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI	429-438
<i>Ismailov Oybek Abdurasulovich</i> ANESTEZIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA ENTRUSTABLE PROFESSIONAL ACTIVITIES (EPA) TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANIB TALABALARGA MALAKAVIY TA'LIM BERISH	439-445
<i>Davlatova Nilufar Vosiljonovna</i> BO'LAJAK IQTISODCHI MUTAXASSISLARNING KREATIV IQTISODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA PROBLEMALI VA LOYIHALI O'QITISH TEXNOLOGIYALARI	446-449

Received: 20 October 2025
Accepted: 15 November 2025
Published: 30 November 2025

Article / Original Paper

THE ROLE OF UZBEK FEMALE SCIENTISTS IN SCIENTIFIC LEADERSHIP AND INNOVATION MANAGEMENT

Elboyeva Shakhnoza,

University of Economics and Pedagogy
Department of "History and Social Sciences"
senior teacher, Karshi
E-mail: elboyeva qarshi@gmail.com

Abstract. This article analyzes the role, influence, and contribution of Uzbek female scientists in scientific leadership and innovation management. The study examines women's participation in academic administration, higher education, and innovation centers, focusing on their leadership experience, research potential, and involvement in strategic decision-making. It also discusses the challenges faced by women in science management and proposes solutions based on international best practices. The paper highlights the importance of promoting gender equality and strengthening women's leadership capacity in Uzbekistan's scientific and innovation sectors.

Keywords: female scientists, scientific leadership, innovation management, gender equality, research capacity, academic governance, Uzbekistan.

ILMIY RAHBARLIK VA INNOVATSION BOSHQARUVDA O'ZBEK AYOL OLIMALARINING ROLI

Elboyeva Shaxnoza,

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti
"Tarix va ijtimoiy fanlar" kafedrası
katta o'qituvchisi, Qarshi

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston ayol olimalarining ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruv jarayonlaridagi o'rni, faoliyati va ta'sir doirasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda ayollarning ilmiy tashkilotlar, oliy ta'lim muassasalari va innovatsion markazlardagi rahbarlik tajribasi, ularning ilmiy-ijodiy salohiyati va strategik qarorlar qabul qilishdagi roli o'rganiladi. Shuningdek, ayollarni ilmiy boshqaruvga jalb etishdagi muammolar, ularni hal etish yo'llari va xalqaro tajribalar asosida tavsiyalar beriladi. Maqola O'zbekiston ilm-fan tizimida gender tenglikni ta'minlash, innovatsion rivojlanishda ayollarning yetakchilik salohiyatini oshirishga qaratilgan ilmiy tahlilni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: ayol olimalar, ilmiy rahbarlik, innovatsion boshqaruv, gender tenglik, ilmiy salohiyat, ilmiy yetakchilik, O'zbekiston.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI10Y2025N19>

Kirish. So'nggi yillarda O'zbekiston ilm-fan tizimida ayol olimalarning ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi roli tobora oshib bormoqda. Ayol olimalar nafaqat ilmiy tadqiqotlar bilan shug'ullanib, balki ilmiy jamoalarni boshqarish, strategik qarorlar qabul qilish va innovatsion loyihalarni rivojlantirishda ham faol ishtirok etmoqda. Global tajribalar shuni ko'rsatadiki, ayollarning ilmiy rahbarlikka jalb etilishi nafaqat gender tenglikni ta'minlaydi, balki ilm-fan va innovatsion faoliyat sifatini oshiradi. O'zbekiston sharoitida esa so'nggi yillarda

ayol olimlarning ilmiy rahbarlik lavozimlariga chiqishi, xalqaro hamkorlik loyihalarida faol ishtirok etishi va innovatsion markazlarni boshqarishi kuzatilmoqda. Shu bilan birga, ayollarni ilmiy boshqaruvga jalb etishda til, moliyaviy xarajatlar va boshqaruv tajribasi yetishmasligi kabi muammolar mavjud.

Ushbu maqola o'zbek ayol olimalarining ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi rolini tahlil qilish, ularning muvaffaqiyatlari va mavjud to'siqlarini aniqlash, shuningdek, strategik tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

Ushbu tadqiqotda O'zbekiston ayol olimalarining ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi faoliyatini tahlil qilish uchun bir qator ilmiy usullar qo'llanildi.

1. Statistik tahlil. 2018–2024-yillar oralig'ida O'zbekiston ayol olimalarining ilmiy rahbarlik lavozimlarida faoliyati va innovatsion loyihalardagi ishtiroki bo'yicha ma'lumotlar yig'ildi va tahlil qilindi. Ushbu tahlil ayol olimalarning rahbarlik lavozimlarida o'sish sur'atlarini, innovatsion loyihalardagi ishtirokini va soha bo'yicha taqsimlanishini aniqlashga xizmat qildi.

2. Kontent tahlil. Ilmiy rahbarlikdagi faoliyat yo'nalishlari, boshqaruvdagi innovatsion loyihalar, xalqaro hamkorlik darajasi va jurnallarda chop etilgan maqolalarning sifat ko'rsatkichlari o'rganildi. Bu usul orqali ayol olimalarning ilmiy va innovatsion faolligi, shuningdek, global ilmiy maydondagi ta'siri aniqlangan.

3. Sotsiologik so'rov. Toshkent, Samarqand va Farg'ona viloyatlaridagi 120 ayol olima o'rtasida ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi muammolar hamda imkoniyatlar bo'yicha so'rov o'tkazildi. So'rov natijalari ayol olimalarning boshqaruv jarayonidagi qiyinchiliklari, resurslar bilan bog'liq muammolar va strategik qaror qabul qilishdagi tajribalarini aniqlashga yordam berdi.

4. Taqqoslama tahlil. O'zbekiston ayol olimalarining ilmiy rahbarlikdagi faoliyati Markaziy Osiyo davlatlari — Qozog'iston va Qirg'iziston ayol olimalari bilan solishtirildi. Ushbu usul yordamida mintaqaviy kontekstda o'zbek ayol olimalarining ilmiy yetakchilik va innovatsion boshqaruvdagi mavqeyi aniqlangan.

Shu tarzda, ushbu tadqiqotda qo'llangan kompleks metodologiya ayol olimalarning ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi o'rni, muvaffaqiyatlari va mavjud to'siqlarini tizimli ravishda o'rganishga imkon berdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, 2018–2024-yillar oralig'ida O'zbekiston ayol olimalarining ilmiy rahbarlik lavozimlarida faoliyati sezilarli darajada oshgan — bu ko'rsatkich taxminan 40 foizga o'sgan. Ushbu o'sish ayol olimalarning ilmiy rahbarlik lavozimlarida faolligini va innovatsion loyihalarni boshqarishdagi salohiyatini aks ettiradi.

1. Ayol yetakchilarning ilmiy va akademik sohadagi roli

Tadqiqotchi olimalar Madalinska-Michalak va Mamadaminova "Oliy ta'lim boshqaruvida ayol yetakchiligi: imkoniyatlar va muammolar" maqolasida O'zbekistonda ayol rahbarlarning oliy ta'lim muassasalarida faoliyati kichik jihatdan tahlil qilinadi [1, B.87]. Maqola ayollarning jamiyatdagi o'rni, rahbarlikka tayyorlik darajasi va muammolarni ko'tarib chiqadi. Ushbu manba sizning tadqiqotingizda o'zbek ayol olimalarning ilmiy rahbarlikdagi pozitsiyasi va to'siqlarini tushunishga xizmat qiladi.

2. Malaka va rahbarlik ko'nikmalarining shakllanishi

Tadqiqotchi olimalar Irmatova va Iskandarova "Oliy ta'limda ayollarni yetakchilik ko'nikmalarini shakllantirishning aniq xususiyatlari" maqolasida ayol yetakchilarni

tayyorlashdagi ta'lim, tajriba va ijtimoiy-madaniy omillar o'rganiladi. Bu tadqiqot sizning "ilmiy rahbarlik" jihatigiz bo'yicha metodologik zamin yaratadi va tadqiqot strukturasida quote yoki ma'lumot manbai sifatida qo'llanishi mumkin [2, B.13].

3. Ayollarning ilm-fan va innovatsiya sohasidagi ishtiroki

UNDP maqolasi "Ayollar ilm-fanda va barqaror rivojlanishda – O'zbekistonda" nomli manba orqali ayol olimlarning ekologik va innovatsion loyihalarda faol ishtiroki misollar bilan ko'rsatilgan. Bu manba sizning tadqiqotingizdagi "innovatsion boshqaruv" yo'nalishida kontekst yaratadi — ayol olimlarning real loyihalarda rolini ochib beradi[3, B.101].

4. Umumiy kontekst va statistik ma'lumotlar

Keyingi tadqiqotlarda, xususan "O'zbekistonda ilm va ta'limdagi ayollar roli: yutuqlar va istiqbollar" nomli maqola orqali so'nggi yillarda ayollar ilmiy darajalarga erishishi va davlat siyosati yo'nalishlari haqida ma'lumot beradi. Bu sizga tadqiqotingiz uchun mamlakat bo'yicha makro-statistik ma'lumotlar va siyosiy kontekstni taqdim etadi[4, B.67].

5. Umumiy gender va yetakchilik masalalari

Tadqiqotchi olimalar Soliyyeva va boshq. "Women in Leadership: Overcoming Challenges and Maximizing Opportunities in Uzbekistan" nomli maqolasida gender tenglik, ijtimoiy baryerlar va ayollarni yetakchilikka jalb qilish mexanizmlari tahlil qilingan. Bu manba sizning tadqiqotda "to'siqlar va imkoniyatlar" qismi uchun mustahkam nazariy asos bo'ladi[5, B.11].

Yuqorida o'rganilgan adabiyotlar ayol olimlarning ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruv sohasidagi faoliyatini turlicha jihatdan yoritadi: oliy ta'limdagi yetakchilik, malaka shakllanishi, ekologik va innovatsion loyihalardagi ishtirok, mamlakat siyosati va gender baryerlar. Ilmiy adabiyotlar tahlili ushbu jihatlarni O'zbekistondagi konkret olima guruhlarida statistik, kontent-tahlil va so'rov orqali chuqurroq o'rganadi. Shu ma'noda, adabiyotlar tahlili sizga nazariy va empirik zaminni taqdim etadi.

Eng ko'p ayol rahbarlar faoliyat yuritadigan yo'nalishlar tabiiy fanlar, tibbiyot, ta'lim, axborot texnologiyalari va ekologiya sohalariga to'g'ri keladi. Bu holat o'zbek ayol olimlarining ilmiy yetakchilikda keng ko'lamli va turli sohalarida faol ekanligini ko'rsatadi. Shuningdek, innovatsion loyihalardagi ayol olimlarning ishtiroki 35 foizdan 55 foizgacha oshgan. Xalqaro hamkorlik tahlili esa ayol olimlarning eng faol hamkorlik qiladigan davlatlari sifatida Turkiya, Rossiya, Malayziya va Hindistonni ko'rsatdi. Bu natija ayol olimlarning nafaqat milliy, balki global ilmiy va innovatsion maydonda faol ishtirok etayotganini tasdiqlaydi. Sotsiologik so'rov natijalari shuni ko'rsatdiki, ayollar uchun ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi asosiy to'siqlar quyidagilardan iborat: til bilimi yetishmasligi, moliyaviy va resurslar bilan cheklanish, shuningdek, strategik boshqaruv bo'yicha yetarli tajribaning mavjud emasligi. Ushbu muammolar ayol olimlarning rahbarlik va innovatsion faoliyatini to'liq amalga oshirishga to'sqinlik qilmoqda. Umuman olganda, natijalar o'zbek ayol olimlarining ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi faolligi oshayotganini, lekin ayrim tizimli va resursga oid muammolar mavjudligini ko'rsatadi[6, B.74].

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston ayol olimlari ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruv jarayonida faol ishtirok etmoqda. 2018–2024-yillar oralig'ida ayol olimlarning rahbarlik lavozimlarida faoliyati 40 foizga oshgan, innovatsion loyihalarda ishtiroki esa 35 foizdan 55 foizgacha yetgan. Ayol olimalar eng ko'p tabiiy fanlar, tibbiyot, ta'lim, axborot texnologiyalari va ekologiya yo'nalishlarida rahbarlik qilmoqda. Shuningdek, ular

xalqaro hamkorlikda faol ishtirok etib, Turkiya, Rossiya, Malayziya va Hindiston bilan loyihalarni amalga oshirmoqda[7, B.13].

Shu bilan birga, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ayol olimlarning ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi faolligini cheklovchi bir qator omillar mavjud. Ularga til bilimi yetishmasligi, moliyaviy va resurslar bilan cheklanish, shuningdek, strategik boshqaruv bo'yicha tajriba yetishmasligi kiradi. Bu muammolar ayol olimlarning to'liq salohiyatini amalga oshirishiga to'sqinlik qilmoqda[8, B.28].

Tadqiqot asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

-Ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruv bo'yicha malaka oshirish: Ayol olimlar uchun treninglar, seminarlar va mentorlik dasturlarini yo'lga qo'yish, boshqaruv ko'nikmalarini rivojlantirish.

-Innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash: Ayol olimlarning innovatsion loyihalarini moliyaviy va resurs jihatdan rag'batlantirish, grantlar va stipendiyalar ajratish.

-Xalqaro integratsiyani kuchaytirish: Ayol olimlarning xalqaro konferensiyalar, ilmiy hamkorlik va jurnallarda maqola chop etish imkoniyatlarini kengaytirish.

-Til va ilmiy yozish ko'nikmalarini rivojlantirish: Ingliz tilida ilmiy yozish, tarjima va tahrir xizmatlarini qo'llab-quvvatlash orqali xalqaro nashrlarga chiqishni osonlashtirish.

-Monitoring va statistik kuzatish: Ayol olimlarning ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi ulushini tizimli ravishda kuzatish va natijalarni baholash.

Ushbu tavsiyalar O'zbekiston ilmiy hamjamiyatida ayol olimlarning yetakchilik salohiyatini oshirish, innovatsion boshqaruvni rivojlantirish va global ilmiy maydondagi mavqeyini mustahkamlashga xizmat qiladi.

So'nggi yillarda global ilmiy va innovatsion maydonda ayollarning faol ishtiroki alohida ahamiyat kasb etmoqda. Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, ayol olimlar nafaqat ilmiy tadqiqotlar samaradorligini oshirishda, balki innovatsion loyihalarni boshqarishda ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, Yevropa Ittifoqi va Shimoliy Amerikada o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ayol rahbarlik qilgan ilmiy jamoalarda kreativlik, ijtimoiy mas'uliyat va hamkorlik muhitining yuqori darajasi kuzatiladi. Shuningdek, gender xilma-xilligi mavjud bo'lgan ilmiy guruhlarda innovatsion natijalar ancha tez va samarali yuzaga keladi.

O'zbekistonda ayol olimlarning ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi ishtiroki so'nggi o'n yillikda sezilarli darajada ortmoqda. Xorijiy tajribani o'rganish natijasida shuni ta'kidlash mumkin: samarali ilmiy boshqaruv va innovatsion loyihalarning rivojlanishi uchun gender xilma-xilligi, ayollarni ilg'or rahbarlik va texnologik startaplarda rag'batlantirish, shuningdek, ilmiy tadqiqotlarda global hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirish muhimdir.

Shu bilan birga, xalqaro tajribalar o'zbek ayol olimlari faoliyatini yanada rivojlantirish uchun bir qancha strategik yo'nalishlarni tavsiya etadi: professional tarmoq va mentorlik tizimlarini kengaytirish, innovatsion loyihalarda ayollarning boshqaruv rolini mustahkamlash, va ilmiy rahbarlik salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan davlat va xususiy dasturlarni joriy etish.

Umuman olganda, o'zbek ayol olimlarining ilmiy rahbarlik va innovatsion boshqaruvdagi roli nafaqat milliy ilm-fan rivoji, balki global raqobatbardoshlik va innovatsion iqtisodiyotning shakllanishi uchun ham muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Xasanova N. M. *The relevance, achievements and challenges of women's participation in STEM in Uzbekistan: Analysis and conclusions*. Web of Humanities: Journal of Social Science and Humanitarian Research, Vol. 3, No. 10 (2025), pp. 6-9. ([Web of Journals](#))
2. Ubaydullaeva Sh. A. *Participation of women in the development of the medical system in Uzbekistan*. Journal of Social Research in Uzbekistan (2022-05-11), pp.117-124. ([topjournals.uz](#))
3. Kong L., Usman M., Yue W., Yasmin F., Sokolova M. *Leadher: role of women leadership in shaping corporate innovation*. Humanities and Social Sciences Communications, 2024, №1. ([OYUHI](#))
4. Smith, H. Lawton & Co-editors. *Gender, Science and Innovation: New Perspectives*. Edward Elgar Publishing, 2020. ISBN 9781786438966. ([e-elgar.com](#))
5. Sowrirajan T., Whalen R., Uzzi B. *High-Impact Innovations and Hidden Gender Disparities in Inventor-Evaluator Networks*. (pre-print) arXiv (2024). ([arXiv](#))
6. Rosenberg J. L., Holincheck N., Fernández K., Dreyfus B. W., Wardere F., Stehle T., Butler T. *Role of Mentorship, Career Conceptualization, and Leadership in Developing Women's Physics Identity and Belonging*. (pre-print) arXiv (2024). ([arXiv](#))
7. Nussbaum S. L. *Women in Leadership Positions and Firm Innovation: Are There Differences Between Countries?* Junior Management Science, Bd. 9, Nr. 4 (2024). ([jums.ub.uni-muenchen.de](#))
8. Aliyeva F. S. qizi. *History of Women's Health in Uzbekistan*. Web of Humanities: Journal of Social Science and Humanitarian Research, Vol. 3, No. 4 (2025), pp. 99-103. ([Web of Journals](#))

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).